

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Стаменка Славейкова Митова

преподавател към Катедра „Кинезитерапия“ на Факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“ при Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

Относно дисертационен труд на тема:

„Въздействие на кинезитерапията върху качеството на живот при шийна болка“

представен от Драгана Божидар Велинов

за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР“
област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт
професионално направление: 7.4. Обществено здраве
научна специалност: „Кинезитерапия“

Научен ръководител: доц. д-р. Екатерина Митова, дм

I. КРАТКИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА:

Биографични данни:

Докторант Драгана Божидар Велинов е родена в град Босилеград. Средното си образование завършва през 2010 год., в Обща гимназия, гр. Босилеград, а висшето си образование в ЮЗУ «Неофит Рилски», специалност „Кинезитерапия“. Има завършена магистърска степен по програма «Кинезитерапия». След конкурс през 2018 г. е зачислена като редовен докторант в катедра «Кинезитерапия» при ЮЗУ «Неофит Рилски» със Заповед №15/08.01.2018 год., на основание чл. 11 от Правилника за прилагане за Закона за развитие на академичния състав на Република България.

Работила е в «ИПИСМП по физиотерапия и рехабилитация»; КТЦ „Живот без болка“ ЕООД, а от 2017 г. - до настоящия момент работи към ЦКОДУХЗ – Благоевград.

Дейности по индивидуалния учебен план:

Проверката на заложените в индивидуалния учебен план образователни, научни и педагогически дейности показва, че те са изцяло изпълнени.

Докторантът е положил всички планирани в учебния план изпити, като 1 е с оценка отличен 5,50 и 3 изпита – с отличен 6.00 и 2 с оценка – 5,00. Или средният и успех от изпитите е отличен 5,58.

Квалификационни дейности:

По време на докторантурата Драгана Велинов е преминала през 2 квалификационни курса:

- Мануална мобилизация на периферните стави – 22.02 – 24.02.2013 год. лектор – проф. Н. Попов.
- Мануална мобилизация на гръбначния стълб – 14.06 – 16.06. 2013 год. лектор – проф. Н. Попов.

Научноизследователска дейност:

Провела е научноизследователска дейност по дисертацията си в Осми учебен корпус - Благоевград и в специализиран кабинет по кинезитерапия.

Участвала е в национални и международни научни форуми. Разработила е самостоятелно и в съавторство 5 научни публикации по темата на дисертацията.

- 5 публикации са отпечатани в рецензирани научни издания;
- 5 участия в научни конференции;

Педагогическа дейност:

Докторантът е провел следните възложени му в специалност „Кинезитерапия“ упражнения по дисциплините:

- „Учебна практика“ (ФОЗЗГС, катедра „Кинезитерапия“).

II. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

Дисертационният труд на Драгана Божидар Велинов е допуснат до защита със Заповед № 2892 от 23.12.2022 год. на Ректора на ЮЗУ «Неофит Рилски», проф. д-р Борислав Юруков и е съобразен със Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), чл.24, ал. 2 и ал.3 и чл.52, ал.2 и ал.3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за придобиване на ОНС «Доктор».

Проверката на процедурите показва, че при реализиране на дисертацията и на индивидуалния учебен план не се установяват нарушения. Спазени са изискванията на ЗРАСРБ, Правилника на приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ.

Заложените в индивидуалния учебен план образователни, научни и преподавателски дейности са изпълнени. Покрила е минималните национални изисквания за професионално направление 7.4. Обществено здраве, съгл. чл.24, ал.2 и 3 от ЗРАСРБ и чл.52, ал.2 и ал.3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за придобиване на ОНС «Доктор».

Направена е проверката за уникалност на съдържанието в дисертационният труд със софтуерна програма Turnitin, индекс на сходство е 20 %, резултата е в съответствие с изискванията за дисертационни трудове.

III. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА

Актуалност и оригиналност на научния труд

Остеохондрозата е често срещано заболяване, което оказва влияние върху качеството на живот на хората и е заболяване с голяма медико-социална значимост. В световен мащаб броят на преобладаващите случаи на пациенти с остеохондроза е приблизително 288,7 милиона. Основното и най-често използвано средство за рехабилитация при остеохондроза на цервикалния отдел на гръбначния стълб е двигателната рехабилитация. Целите на рехабилитацията при хора, страдащи от остеохондроза, са укрепване на мускулите на гърба, намаляване на натоварването на междупрешленните дискове, подобряване на кръвообращението, възстановяване на нормалния двигателен стереотип и в резултат на това намаляване на болката. Използването на средствата на кинезитерапията са проучени и

научно обосновани, както и механизмите на въздействие върху функционалното състояние и ефективността от тяхното използване.

Въпреки това, липсата на мултидисциплинарни програми, които са в основата на рехабилитационните мерки при лица с остеохондроза на цервикалния отдел на гръбначния стълб, на практика води до използване на лекарствена терапия за намаляване на болката и мускулното напрежение. Липсата на индивидуален подход и упражнения водят до негативни последици и рецидиви. Актуалността на остеохондрозата се основа на честотата на патологичните изменения, които могат да доведат до имобилизация. Непрекъснатото търсене на нови методи за лечение и рехабилитация обосновават необходимостта от решаване на проблема, това определя разработеният научен проблем и авторска методика на КТ за актуални и значими за теорията, методиката и практиката на кинезитерапията.

В тази връзка научния труд на докторант Драгана Божидар Велинов както и разработването и апробирането на авторската експериментална методика с иновативни подходи, средства и методи на КТ са актуални.

Структура, методика на изследване и качества на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем от 190 страници, от които експериментален модел - 86 страници.

Структурата му включва: увод и концептуална постановка на изследвания проблем, методология на изследването, резултати, изводи, препоръки и приноси, 23 страници литература, 17 страници с приложения – процедурна карта, въпросник на пациента, индекс за шийна дисфункция, анкетна карта, декларация за информирано съгласие.

При разработването му са използвани 224 литературни източника, от които на кирилица – 37 броя, 184 броя на латиница и 3 броя електронни източника.

Следователно структурата и обемът на дисертацията са в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности и ЗРАСРБ.

Първа глава - разглежда концептуалната постановка на научния проблем и представя социалната значимост на неспецифичната болка в шията (остеохондроза). Разгледани са мускулното действие, етиологията и патологията при остеохондроза, методите за изследвани и лечението при тази патология. Характеризирана е прилаганата в практиката традиционна кинезитерапия и възможностите за иновации и актуализацията ѝ при посочените пациенти.

Във втора глава хипотезата, целта и задачите са правилно формулирани. Методите и тестовата батерия са адекватни на целта на изследването.

Най-значима част в дисертационният труд е разработената експериментална методика на кинезитерапия с установена ефективност, който модел обогатява и актуализира кинезитерапията при пациенти с неспецифична болка в шията (остеохондроза).

Надеждността и валидността на тестовата батерия произтича от това, че в научното изследване е приложена класическа за кинезитерапията диагностична система. Стандартността и обективността на изследването са осигурени чрез лично проведени от докторанта изследвания при стандартизирани условия.

Посоченият контингент очертава обема на проведеното изследване. Анализирани са голям набор от данни по изследваните показатели.

Във втора глава е изложена и съдържателната и процесуална характеристика на авторски експериментален модел на кинезитерапия, представен през различни етапи от възстановителния процес при пациенти неспецифичната болка в шията (остеохондроза).

В третата глава докторантът представя резултативните особености на възстановителния процес при пациенти с неспецифична болка в шията (остеохондроза) вследствие на приложен експериментален и конвенционален модел на кинезитерапия в двете групи пациенти. Резултатите са представени текстово и таблично и са онагледени с диаграми, което улеснява възприемането на текста.

За статистическа обработка на данните е приложен специализиран софтуер Призма.

Въз основа на казаното са установени аспектите на ефективност на разработения експериментален модел на кинезитерапия.

Изведените изводи и препоръки произтичат от поставените цели и задачи на научното изследване и представят обобщена информация за ефективността на разработения експериментален модел.

От качествата на проведената научноизследователска дейност и интерпретация на получените резултати следва, че докторанта притежава добра научнотеоретическа и практическа подготовка по кинезитерапия.

Езиков стил - Езиковият стил на докторанта е научен, съдържателен и информативен.

Изложението на научните му схващания показва задълбочена научнотеоретична подготовка и умение за провеждане на самостоятелна, научноизследователска работа и извеждане в синтезиран вид на произтичащи обобщения.

IV. АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът коректно отразява основните постановки в съдържанието на дисертацията - на технологията на изследване, на резултатите, изводите, препоръките и приносите. Докторанта представя резултати от дисертационния труд на академичната общност в България и в чужбина, чрез 5 публикации свързани с дисертацията.

V. НАУЧНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Приносите на дисертационния труд към теорията и практиката на кинезитерапията са безспорни и се свеждат до следното:

1. Разработени са и апробирани специализирани кинезитерапевтични методики, които оказват положителен терапевтичен ефект върху повлияване на болката, и качеството на живот при пациенти с неспецифичната болка в шията (остеохондроза). Включването на мануални техники, комбинирани с прилагане на текар е съществен фактор за този резултат.
2. Подобрен е постуралния контрол на изследваните пациенти, по-бързо и ефективно е повлиян интензитета на болката спрямо конвенционалната методика,

което има отношение към подобряване на качеството на живот на изследваните лица.

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

За настоящият дисертационен труд имам някои критични бележки и препоръки, по-важните от които са следните:

- Наблюдават се граматически и стилистични грешки.
- Направените изводи не са обобщени като за такъв род разработки, представени са като обсъждане на съответните изследвания.
- Изводите се разминават с поставените задачи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

В заключение считам, че представеният дисертационен труд **„Въздействие на кинезитерапията върху качеството на живот при шийна болка“** въпреки направените забележки отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение и давам своята положителна оценка.

Предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Драгана Божидар Велинов по професионалното направление 7.4. Обществено здраве (Кинезитерапия).

15.07.2024г.
Благоевград

Рецензент:
доц. д-р Стаменка Митова

REFERENCE

by Assoc. Prof. Dr. Stamenka Slaveykova Mitova

lecturer at the Department of Kinesitherapy, Faculty of Public Health, Health Care and Sport,
South-West University "Neofit Rilski" – Blagoevgrad

Regarding the dissertation on:

„Impact of kinesitherapy on the quality of life in neck pain“

presented by Dragana Bozhidar Velinov

for the award of the educational and scientific degree "PhD"

field of higher education: 7. Health and Sport

7.4. Public Health

scientific speciality: "Kinesitherapy"

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Ekaterina Mitova, MD

I. BRIEF DATA ABOUT THE PHD STUDENT:

Biographical data:

PhD student Dragana Bozhidar Velinov was born in Bosilegrad. She finished her secondary education in 2010 at the General High School in the town of Bolinograd. She completed her higher education at South-West University «Neofit Rilski», specialty "Kinesitherapy". She has completed a master's degree in «Kinesitherapy». After a competition in 2018, she was enrolled as a full-time PhD student in the Department of «Kinesitherapy» at the SWU «Neofit Rilski» by Order No. 15/08.01.2018, on the basis of Article 11 of the Implementing Regulations for the Law on the Development of Academic Staff of the Republic of Bulgaria.

She has worked in «Centre of Physiotherapy and Rehabilitation»; CTC (Consultative Therapy Centre) "Life without Pain" Ltd., and from 2017 to the present moment she has been working at CCSCDC (Centre for connexional services for children with disabilities and chronic diseases) - Blagoevgrad.

Individual Learning Plan Activities:

The verification of the educational, scientific and pedagogical activities set out in the individual learning plan shows that they have been fully implemented.

The PhD student has passed all the examinations planned in the curriculum, 1 with a grade of excellent 5.50 and 3 with a grade of excellent 6.00 and 2 with a grade of 5.00. Or her average grade in the exams is excellent 5,58.

Qualification activities:

During her PhD Dragana Velinov underwent 2 qualification courses:

- Manual mobilization of peripheral joints - 22.02 - 24.02.2013 lecturer - prof. H. Popov.
- Manual mobilization of the spine - 14.06 - 16.06. 2013 lecturer - prof. H. Prof. Popov.

Research activities:

She has conducted research activities on her dissertation in the Eighth Educational Campus - Blagoevgrad and in a specialized office of Kinesitherapy.

She has participated in national and international scientific forums. She has independently and co-authored 5 scientific publications on the topic of her dissertation.

- 5 publications have been printed in peer-reviewed scientific journals;
- 5 participations in scientific conferences;

Pedagogical activity:

The PhD candidate has conducted the following exercises assigned to her in the specialty "Kinesitherapy":

- **"Educational Practice"** (Faculty of Public Health, Health Care and Sport, Department of Kinesitherapy).

II. PHD DATA

The dissertation work of Dragana Bozhidar Velinov was admitted to defense by Order No. 2892 of 23.12.2022 of the Rector of the South-Western University "Neofit Rilski", Prof. Dr. Borislav Yurukov and is in compliance with Act of Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria, Art, 2 and 3 and Article 52, paragraph 2 and paragraph 3 of the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of SWU "Neofit Rilski" for the Acquisition of the PhD Degree.

The verification of the procedures shows that no violations were found in the implementation of the dissertation and the individual study plan. The requirements of the 3PACPB on Academic Staff Development, the Regulations on its Application and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of SWU "Neofit Rilski" of Life Sciences were complied with. The educational, scientific and teaching activities set out in the individual study plan have been fulfilled. The minimum national requirements for professional field 7.4. 24, paragraphs 2 and 3 of the Act of Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria on Public Health and Article 52, paragraphs 2 and 3 of the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of SWU "Neofit Rilski" for the acquisition of the degree of «PhD».

The uniqueness of the content of the dissertation was checked with Turnitin software program, the similarity index was 20%, the result was in accordance with the requirements for dissertations.

III. DISSERTATION DATA

Relevance and originality of the scientific work

Osteochondrosis is a common disease that affects the quality of life of people and is a disease of great medico-social importance. Worldwide, the number of prevalent cases of patients with osteochondrosis is approximately 288.7 million. The main and most commonly used rehabilitation tool for osteochondrosis of the cervical spine is motor rehabilitation. The goals of rehabilitation for people suffering from osteochondrosis are to strengthen the back muscles, reduce the load on the intervertebral discs, improve blood circulation, restore normal movement patterns and, as a result, reduce pain. The use of kinesitherapy tools have been studied and scientifically substantiated, as well as the mechanisms of influence on the functional state and the effectiveness of their use.

However, the lack of multidisciplinary programs, which are the basis of rehabilitation measures for persons with osteochondrosis of the cervical spine, in practice leads to the use of drug therapy to reduce pain and muscle tension. Lack of individual approach and exercises lead to negative consequences and relapses. The relevance of osteochondrosis is based on the frequency of pathological changes that can lead to immobilization. The continuous search for new methods of treatment and rehabilitation justify the need to solve the problem, this determines the developed scientific problem and the author's KT methodology as relevant and significant for the theory, methodology and practice of kinesitherapy.

In this regard, the scientific work of doctoral student Dragana Bozhidar Velinov as well as the development and approbation of the author's experimental methodology with innovative approaches, means and methods of KT are relevant.

Structure, research methodology and qualities of the dissertation

The dissertation is 190 pages long, of which the experimental model is 86 pages. Its structure includes: introduction and conceptual statement of the research problem, research methodology, results, conclusions, recommendations and contributions, 23 pages of references, 17 pages of appendices - procedure chart, patient questionnaire, cervical dysfunction index, questionnaire, informed consent statement.

In its development, 224 literature sources were used, 37 in Cyrillic, 184 in Latin and 3 electronic sources.

Therefore, the structure and scope of the dissertation are in accordance with the Regulations on the Conditions and Procedures for the Acquisition of Scientific Degrees and Academic Positions and the Act of Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria.

Chapter One - discusses the conceptual setting of the scientific problem and presents the social significance of non-specific neck pain (osteochondrosis). Muscle action, etiology and pathology of osteochondrosis, methods of investigation and treatment of this pathology are discussed. The traditional kinesitherapy applied in practice and the possibilities of its innovation and updating in the mentioned patients are characterized.

In chapter two, the hypothesis, aim and objectives are correctly formulated. The methods and test battery are adequate to the purpose of the study.

The most significant part in the thesis is the developed experimental methodology of kinesitherapy with established effectiveness, which model enriches and updates kinesitherapy in patients with non-specific neck pain (osteochondrosis).

The reliability and validity of the test battery stems from the fact that a classical diagnostic system for kinesitherapy was applied in the research. The standardness and objectivity of the study were ensured by personally conducted tests by the doctoral student under standardized conditions.

The mentioned contingent outlines the volume of the conducted research. A large set of data were analyzed on the studied indicators.

In the second chapter the content and procedural characteristics of the author's experimental model of kinesitherapy, presented through different stages of the recovery process in patients nonspecific neck pain (osteochondrosis).

In the third chapter, the PhD student presents the resultant features of the recovery process in patients with non-specific neck pain (osteochondrosis) following an applied experimental and conventional model of kinesitherapy in both groups of patients. The results are

presented textually and tabularly and are illustrated with diagrams to facilitate the comprehension of the text.

Specialized software Prism was applied for statistical data processing.

Based on what has been said, the aspects of effectiveness of the developed experimental model of kinesitherapy have been established.

The conclusions and recommendations are derived from the set goals and objectives of the research and present summary information about the effectiveness of the developed experimental model.

From the qualities of the conducted research and interpretation of the obtained results it follows that the PhD student has a good scientific-theoretical and practical training in kinesitherapy.

Language style - The PhD student's language style is scientific, informative and meaningful.

The presentation of its scientific conceptions demonstrates a thorough scientific-theoretical background and the ability to conduct independent, scientific research and to synthesize resulting generalizations.

IV. ABSTRACT

The abstract correctly reflects the main points of the dissertation content - the research technology, results, conclusions, recommendations and contributions. The PhD student presents the results of the dissertation work to the academic community in Bulgaria and abroad through 5 publications related to the dissertation.

V. SCIENTIFIC CONTRIBUTIONS OF THE THESIS

The contributions of the dissertation to the theory and practice of kinesitherapy are undeniable and boil down to the following:

1. Specialized kinesiotherapy methodologies have been developed and validated, which have a positive therapeutic effect on pain and quality of life in patients with non-specific neck pain (osteocondrosis). The incorporation of manual techniques combined with the application of a tecar is an essential factor in this outcome.
2. The postural control of the studied patients was improved, the pain intensity was influenced faster and more effectively compared to the conventional methodology, which is related to the improvement of the quality of life of the studied subjects.

CRITICAL COMMENTS AND RECOMMENDATIONS

I have some critical comments and recommendations for this dissertation, the most important of which are as follows:

- Grammatical and stylistic errors are observed.
- The conclusions drawn are not generalized as for this kind of work, they are presented as a discussion of relevant research.
- The conclusions are at variance with the tasks set.

CONCLUSIONS:

In conclusion, I believe that the presented dissertation „**Impact of kinesitherapy on the quality of life in neck pain**“, despite the remarks made, meets the requirements of the Act of Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria on Kinesitherapy, the Regulations for its application and I give my positive assessment.

I propose the esteemed scientific jury to award the degree of PhD of Education and Science to Dragana Bozhidar Velinov in the professional field 7.4. Public Health (Kinesitherapy).

15.07.2024
Blagoevgrad

Reviewer:
Assoc. Prof. Dr. Stamenka Mitova